

SLOVENSKI NAROD

Uredništvo: 22. decembra 1936. — Inzerati do 50 peti vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2.50, od 100 do 500 vrst & Din 3, večji inzerati peti vrst & Din 4. — Popust po dogovoru. Inzeratni davki posebej. — Slovenski Narod vsakega meseca v Jugoslaviji Din 12.- za tuzemstvo Din 25.- Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5.
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR: Strossmayerjeva 8b — NOVO MESTO, Ljubljanska 4, telefon št. 26. — CELJE: celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ulica 2, telefon št. 190. — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 19.351.

Velike skrbi britanskega imperija:

Kraljeva ženitev izzvala ustavno krizo

Zaradi nameravane ženitve kralja z gospo Simpsonovo je prišlo do ustavne krize — Vlada grozi z ostavko — Lahko pride do razpusta parlamenta in novih volitev ali pa do abdikacije kralja

London, 4. decembra. r. Dočim je bil angleški tisk doslej skrajno rezerviran v obravnavi vprašanj, ki se tičejo dvora, je pod vplivom razvoja dogodkov sedaj prekinil svoj molk in vsi današnji listi se obirno bavijo z grozečo ustavno krizo zaradi težav, ki so se pojavile v pogledu ženitve kralja Edvarda. Kralj Edvard se namerava poročiti z gospo Simpsonovo, rodom Američanko, ločeno ženo nekega angleškega trgovca.

Četudi se londonski listi skrbno izogibajo, da bi le z besedico omenili Simpsonovo, se iz njihovih komentarjev in uvodnikov jasno vidi, da je kriza nastala zaradi tega, ker se angleška vlada protivi kraljevi nameri.

Ministrski predsednik Baldwin je včeraj posetil kralja Edvarda in ostal pri njem skoro dve uri. Obrazložil je kralju stališče vlade glede njegovih ženitvenih namerav. Kralj Edvard je Baldwinu odgovoril, da ne želi, da bi se kdorkoli vmešaval v njegove zasebne zadeve ter da se bo oženil z on, ki si jo sam izbere. To je neposredni razlog ustavne krize v Angliji.

Akcija bradfordskega škofa
Baldwinov korak in časopisne razprave o ženitvenih načrtih kralja Edvarda je izzval bradfordski škof, ki je 1. decembra v svoji pridigi zelo odkrito govoril o dolžnostih vladarjev in naglašal, da bi moral tudi angleški kralj izpolniti svoje dolžnosti napram narodu, državi in veri. Ta pridiga je izzvala v javnosti mnogo komentarjev in posledica tega so javne razprave o kraljevi ženitvi.

Stališče vlade

V vladnih krogih zatrjujejo, da škof bradfordski ni imel namena izzvati javne diskusije, toda vlada in angleško javno mnenje so smatrali njegove besede za namigavanje na kraljeve ženitvene načrte in tako je prišlo do včerajšnje intervencije predsednika vlade na dvoru. Če bi ne bilo te pridige, bi se vlada skoraj gotovo vsaj za sedaj ne vmešavala v kraljeve zasebne zadeve. Baldwin je smatral za potrebno, da v trenutku, ko se že v vsej javnosti razpravlja o kraljevi bodočnosti, tudi on kot šef vlade intervenira in razčisti položaj. Baldwin je šel tako daleč, da je zagrozil s kolektivno ostavko vlade, če kralj vztraja pri svojih načrtih.

Včeraj je imela vlada tri ure trajajočo sejo, na kateri je iskala izhoda iz te situacije. Sklepi te seje se drže v tajnosti, vendar pa se doznava, da je vlada soglasno sklenila, da bo skušala z vsemi sredstvi preprečiti zakonsko zvezo med kraljem Edvardom in gospo Simpsonovo. Če ji to ne uspe, bo podala ostavko.

Dinastični svet

V teku včerajšnjega dne so se pozno v noč vršile konference, posredovanja in razprave, ki pa dosedaj niso dovele še do nikake rešitve. Dvakrat se je včeraj sestal dinastični svet angleške kraljevske rodbine. Kralj Edvard po poročilih današnjih listov ni popustil in vztrajal pri svojem stališču.

Štiri možnosti

Včeraj popoldne se je v parlamentu sestala posebna komisija strokovnjakov za ustavno pravo. Ta komisija proučuje vse možnosti rešitve nastale ustavne krize. Kakor poroča »Daily Herald«, so po mnenju te komisije možne naslednje štiri rešitve:

1. Vlada bi podala ostavko in kralj bi moral imenovati novo vlado, ki bi vodila upravo države, ako bi dobila večino v parlamentu. Če bi parlament takli vladi ne izrekel zaupanja, bi prišlo do razpusta parlamenta in z upoštevanjem kraljevih ženitvenih načrtov bi se izvedle nove volitve. Uspeh takih volitev bi opravičil kraljevo odločitev.

2. Če kralj ne najde vlade, ki bi hotela po ostavki Baldwinove vlade prevzeti odgovornost za državo, bi kralj moral po ostavki poveriti mandat za sestavo vlade zopet Baldwinu, ki pa bi ga brezdvomno odklonil in vztrajal pri svojem stališču.

3. Kralj bi se mogel odpovedati prestolu in bi v tem primeru postal kralj njegov legalni naslednik, ki bi nadaljeval sedanji režim ob sodelovanju Baldwinove vlade.

4. Kralj Edvard bi lahko slično kakor svoje čase kralj Karl IV. poskusil vladati brez parlamenta. V tem primeru bi bila vlada, ki bi pristala na sodelovanje, izpostavljena mnogim nezakonitostim, ki bi dovedle ali do abdikacije kralja, ali pa do proglašitve monarhične diktature.

Določbe ustave

V vsakem primeru, ko kralj zahteva nasvet svoje vlade, je po angleški ustavi dolžan ta svet sprejeti ali pa mora vlada podati ostavko, kralj pa imenovati novo vlado, ki se bo z njim strinjala in iskala odobritve parlamenta. Če kralj ne stori ne eno, ne drugo, ne more ostati na prestolu in mora po angleški ustavi abdicirati. Pri vodstvu države igra po angleški ustavi vlada odločilno vlogo. Kar se tiče vprašanja, ali se bi moglo kralja prisiliti, da abdicira, še ni jasno. Lahko pa se zgodi, da bi gornja ali spodnja zbornica sprejela resolucijo, v kateri bi izrazila željo po abdikaciji monarha. V tem primeru je zelo verjetno, da bi kralj tej želji ugodil, ako bi ne hotel vladati protustavno.

Odmevi v angleškem tisku

London, 4. decembra. w. »News Chronicle« je objavil posredovalni predlog pravne avtoritete, ki je izjavila, da angleška ustava ne pozna institucije zakona na levoroko, toda ustavo lahko kralj in parlament spreminjata.

»Daily Chronicle« objavlja naslednji predlog: Kralj naj se, ako že vztraja pri poroki z miss Simpson, ne poroči kot angleški kralj, temveč kot cornwallijski princ, tako da njegova soproga ne bo igrala vloge kraljice, temveč vloge cornwallijske vojvodinje. To bi bila rešitev, ki bi zadovoljila tudi vsjo javnost.

»Daily Telegraph« govori o krizi ustave, ki pa nima morda izvora v nesporazumu med vlado in kraljem glede političnih ali gospodarskih vprašanj, marveč je zasebnege značaja.

Pol milijarde blagajniških zapisov

Objava finančnega ministrstva

Beograd, 3. decembra AA. Ker so ves do sedaj izdani zneski blagajniških zapisov finančnega ministrstva v znesku 500 milijonov Din v celoti in brez težav vpisali, je ministrski svet z uredbo od 23. novembra 1936 pooblastil finančnega ministra, naj izda novo emisijo blagajniških zapisov v novem znesku 500 milijonov Din.

Ta emisija se bo kakor prva izdala s pomočjo Narodne banke, ki jamči za izplačilo ob doseganju. Interesanti morajo vsak čas vplačati razpoložljive zneske, bodisi Narodni banki in pri njenih podružnicah, bodisi pri Državni hipotekarni banki in Poštni hranilnici, oziroma pri njenih podružnicah, odbijajoč vnaprej obresti v skladu z doseglostnim rokom in sicer: 4% pri zapisih na 3 mesece, 4.25% pri zapisih na 6 mesecev.

4.50% pri zapisih na eno leto in 5% pri zapisih na 2 leti. Državna hipotekarna banka in Poštna hranilnica bosta vršili brezplačno posredovanje pri vpisu in bosta eskontirali vpisane zapise vsak čas, ko bo lastnik potreboval gotovino in sicer proti 1% obrestim nad obrestno mero dotičnih blagajniških zapisov. Tako da ti zapisi ne pomenijo samo gotovega denarja, temveč tudi najugodnejšo in najvarnejšo naložbo, ki je sploh mogoča. Vrh tega uživajo blagajniški zapisi še te ugodnosti: dohodki teh zapisov so prosti vseh sedanjih in bodočih državnih in samoupravnih dajatev; zapisi uživajo popolno varnost in se sprejemajo kot kavlja. Blagajniški zapisi se izdajajo v kosih po 5000, 10.000, 50.000, 100.000, pol milijona in en milijon.

Nov kurz v Bolgariji

Vlada namerava ustanoviti novo vsedrjavno stranko, stare stranke pa brezobzirno zatreti

Sofija, 4. decembra. o. Z odlokom vlade so bili odpušteni vsi šefi odelov sofijske policije in vsi uradniki političnega oddelka, notranjega ministrstva, ker so malomarno vršili svojo službo in v nasprotju z zakonskimi določili dopuščali ne samo shode razpuščenih in prepovedanih bivših političnih strank, marveč s svojo malomarnostjo dopuščali celo njihovo popolno obnovo in reorganizacijo. V političnih krogih je ta ukrep vlade zbudil veliko pozornost in ga smatrajo za dokaz, da namerava nadaljevati ostrejši politični kurz in vztrajati na pre-

povedi in obnovi bivših političnih strank. V vladnih krogih pa izjavljajo, da so bile te izpremembe izvršene zaradi priprave za ustanovitev nove državne stranke, ki naj bi pripravila teren za prehod v normalne politične razmere. Izvedelo se je namreč, da je bil skoro istočasno sestavljen tudi nov centralni odbor nove stranke, v katerem so prosvetni minister dr. Nikolaev, minister za zgradbe Ganev, bivši pravosodni minister Tošev, prometni minister general Jovov in drugi.

Kitajska proti zvezi Berlin — Tokio

Protest proti berlinski pogodbi

Nanking, 4. decembra. b. Kitajska vlada je k sklenitvi nemško-japonske zveze objavila naslednjo izjavo: Kitajska vlada ugotavlja, da že več let ni niti sledu o komunističnem gibanju v notranjosti Kitajske. Kjer so še kakšni komunistični ostanki, bodo kmalu odpravljeni. Toda nacionalna vlada bo komunistem na svojem ozemlju pobijala sam in z lastnimi sredstvi. Kitajski narod

želi živeti v najboljšem razmerju z vsemi mirujočimi narodi. Ker pa sta teritorialna neodvisnost in suverenost glavna pogoja samostojnega državnega življenja, ne bo Kitajska nikdar dopustila vmešavanja tretjih sil v njeno državo neodvisnost in suverenost. Ako bi se tak poskus vendarle od kod pojavil, se mu bo Kitajska uprla z vsemi svojimi silami.

Antonescu poseti tudi Pariz

Pariz, 4. decembra. b. V informiranih krogih zatrjujejo, da je Antonescu obisk v Parizu zelo ugodno vplival tudi na nadaljnji razvoj poljsko-francoskih odnosov, ki se bodo sedaj še bolj utrli. Francija pa namerava gospodarsko in vojaško podpreti tudi odnose med Poljsko in Rumunijo. Sredi tega meseca pričakujejo v Parizu uraden obisk rumunskega znanjega ministra Antonescu. Poljski poslanik Lukaszewicz se je zadnje dni pomnožno sestal s francoskim zunanjim ministrom Delbosom, kar smatrajo tu za ugoden znak napredovanja francosko-poljskega sporazumevanja v vseh vprašanjih.

Letalo brez pilota

eno uro v zraku

Pariz, 4. decembra. AA. Neki 20-letni pilot pilotke šole v Le Bourgetu se ni več znebil v megli, ki ga je zajela 1500 m visoko. Skočil je iz letala s padalom in sredino pristal. Letalo je nato še eno uro letelo v zraku brez pilota in nato treščilo na tla.

Sovjetski protest

Moskva, 4. decembra. b. Uradno se sporoča, da je sovjetski poslanik v Rimu protestiral pri italijanski vladi zaradi ponovnih preiskav sovjetskih ladij v italijanskih lukah. Take preiskave so se izvršile v zadnjem času v mestu v Civitavecchia in v Genovi.

30 žrtev letalske nesreče v Nemčiji

Berlin, 4. decembra. br. V bližini Bremena se je zrušilo na tla veliko potniško letalo. Letalo je uničeno, 2 pilota in 28 potnikov pa je obšlo mrtvih. Trupla ponesrečenec so na tistem odpeljali v njihove domovinske občine, kjer bodo pokopani. Med ubitimi sta tudi dva inozemca, neki Belgijec in neki Anglež.

Borzna poročila.

Oriz, 4. decembra. Beograd 10. Pariz 20.29, London 21.33.55, New York 435, Bruselj 73.535, Moskva 22.225, Amsterdam 23.175, Berlin 175, Dunaj 77.20 do 81.90, Praga 15.35, Varšava 21.90, Bukarešta 2.25.

Politični obzorik

Spori med klerikalci in pristaši dr. Mačka

Klerikalna »Hrvatska Straža« je jela v zadnjem času ostro napadati »Seljačka Sloga«, katere predsednik je Rudolf Herceg in ki je sestavni del dr. Mačkovega hrvatskega narodnega pokreta. »Hrvatska Straža« je zlasti razjenzani radi članka, ki ga je Herceg objavil v koledarju za leto 1937 »Seljačke Sloga«. Tu je Herceg med drugim izjavil: »Seljačka Sloga« ne sme priti v spore niti z verskimi, oziroma cerkvenimi organizacijami, ki se brigajo za to, da bo svetlo v duši, požirajo, majojo z glavo in se vprašujejo, kam vse to vodi? Dotikajo se brve vsakega povoda naše vere, dasi jim nismo ničesar storiili, in tlačijo v svoje knjige, ki jih tiskajo v 100.000 izvodih, našo hrvatsko katoliško duhovščino, naše rodoljubne hrvatske župnike, v isti koš s komunisti. — Značilno je, da »Hrv. Straža« čisto po jezuitsko zavija oči in se roti, da niso klerikalci Mačkovega pokreta »ničesar storiili« pozablja pa pri tem na Skome, Krome, Grome in Mlade junake, ki jih klerikalci snujejo vseposodi kot protitež Mačkovega pokreta. Volku kali vodo — jagnje!

Zakaj potem borbe?

»Obzore« je v svoji včerajšnji številki objavil uvodnik o — čem drugem, kakor o sporazumu, ki je danes v ospredju vseh političnih razmotiranj. V članku govori uvodnik o centralizmu, decentralizmu, unitarizmu, separatizmu, fašizmu, o demokraciji, avtonomiji, federaciji itd. in pravi, da so ne prvi mah razlike med temi »izmi« in »sijami« zelo velike, »no, če pa se pogleda od blizu, je samo ena kvalitativna razlika in sicer med JNS, — brez te seveda »Obzore« ne more izhajati! — ki je centralistična, in med vsemi ostalimi strankami, ki so decentralistične. — Ko se je nato še razpisal o Ameriki, Švici in Britaniji, prihaja »Obzore« modri uvodničar do tega-le zanimivega in presenetljivega zaključka: »Potemtakem ako se govori o federaciji ali konfederaciji, se misli na decentralizacijo in na manjšo ali večjo samostalnost posrednih delov države. Naravno, da v praksi ni mogoče organizirati države po eni šabloni, pa je zato tudi v vsaki državi ustava kompromis med temi šablonami. Tako sta na primer Dalmacija in Slovenija imeli neko avtonomijo v bivši Avstro-Ogrski... Ako je res tako, kakor razlaga »Obzore« državnik, ako je res federacija in konfederacija isto, kakor decentralizacija potem se nam vsiljuje vprašanje: čemu potem ta dolgotrajna borba brez konca in kraja za »sporazume«, ko so vendar za decentralizacijo, kakor zatrjuje »Obzore«, vse stranke, razen seveda — zopet po »Obzoru« — JNS, ki pa je činitelj, ki pa ne prihaja v poštev? No, bojimo se, da je »Obzore« družavnik o bistvu raznih »izmov« in »sij« prav tako imenitno poučen, kakor je poučen o — »avtonomije Dalmacije pod Avstro-Ogrsko! Ako ne ve, da nista imeli Dalmacija in Slovenija nobene avtonomije, ako mu niti to ni znano, da Slovenija sploh ni bila nikdar pokrajina, ali morda potem pričakovati, da bi bil »Obzore« uvodničar boljše podkovan v vprašanjih, ki se tičejo takozvanega sporazuma in kar je z njim v zvezi?!

Patrijarhova vera u domovino

Patrijarh pravoslavne cerkve Varnava je imel na praznik narodnega uedinjenja po končani službi božji v saborni cerkvi v Beogradu patriotski nagovor, v katerem je poudarjal: »Kadarkoli pridejo plemena našega naroda v bližjo zvezo drug z drugim, vselej čutijo, da so eno. Ona se sama ne dele, nasprotno, ona se zbljujejo. S pomočjo tega mogočnega duha smo dosegli vse ono, kar je potrebno vsaki uedinjeni in od sovraštvo osvobodjeni naciji, da se lahko svobodno in ravnopravno razvija po ustavi in po zakonih svoje države. Iskreno, bratski in v ljubezni se moramo lotiti dela, da rešimo mnoga vprašanja, na katerih srečno rešitev čaka ves narod. Jaz čvrsto verujem, da bo nam pod modro vladavino kraljevskega doma Karađorđevićev in naših velikih sinov Srbov, Hrvatov in Slovencev Bog dal silo in modrost, da bomo občivali svojo drago domovino tudi v težkih časih, ki jih preživljamo, in da bomo zaščitniki miru in ljubezni ne samo v svoji očetnjavi, marveč tudi v širokem mednarodnem sodelovanju. Kadar je v nevarnosti sedanje človečanstvo se ne smejo pri nas postavljati v ospredje mnoga vprašanja, to tem manj, ker se ta vprašanja lahko smoteno, mirno in v bratski rešijo tekom časa. —

Vesti iz tabora nacionalistov

Salamanca, 4. decembra. o. Po vesteh nacionalističnega poveljstva so skušale madridske čete izvršiti danes celo vrsto napadov, ki pa jim niso uspeli. Tako so bili odbiti napadi v bližini Teruela, na fronti pri Santandru, kjer je padlo okrog 500 milicnikov, nadalje na fronti v pokrajini Alav in Altu de Leon. Tudi na madridski fronti je bilo odbitih več republikanekih napadov. Neko nacionalistično letalo je tudi Madridom ostrobelilo tri vladna letala. Nad Madridom so bila sestreljena tri naspodni letala. Nad Cadizem eta se dve vladni letali vneli. Nacionalistično letalstvo je izvršilo dva uspešna napada na Madrid in Santander.

Avtomobilska cesta Berlin — Rim

Berlin, 4. decembra. br. V Berlinu je prišel odposlanec italijanske vlade, ki bo z nemškimi vladnimi krogi vodi pogajanja za zgraditev avtomobilske ceste, ki bi po najkrajši poti preko Avstrije vezala Berlin in Rim. Pogajanja uspešno napredujejo in se bo z graditvijo ceste pričelo že na spetlad.

